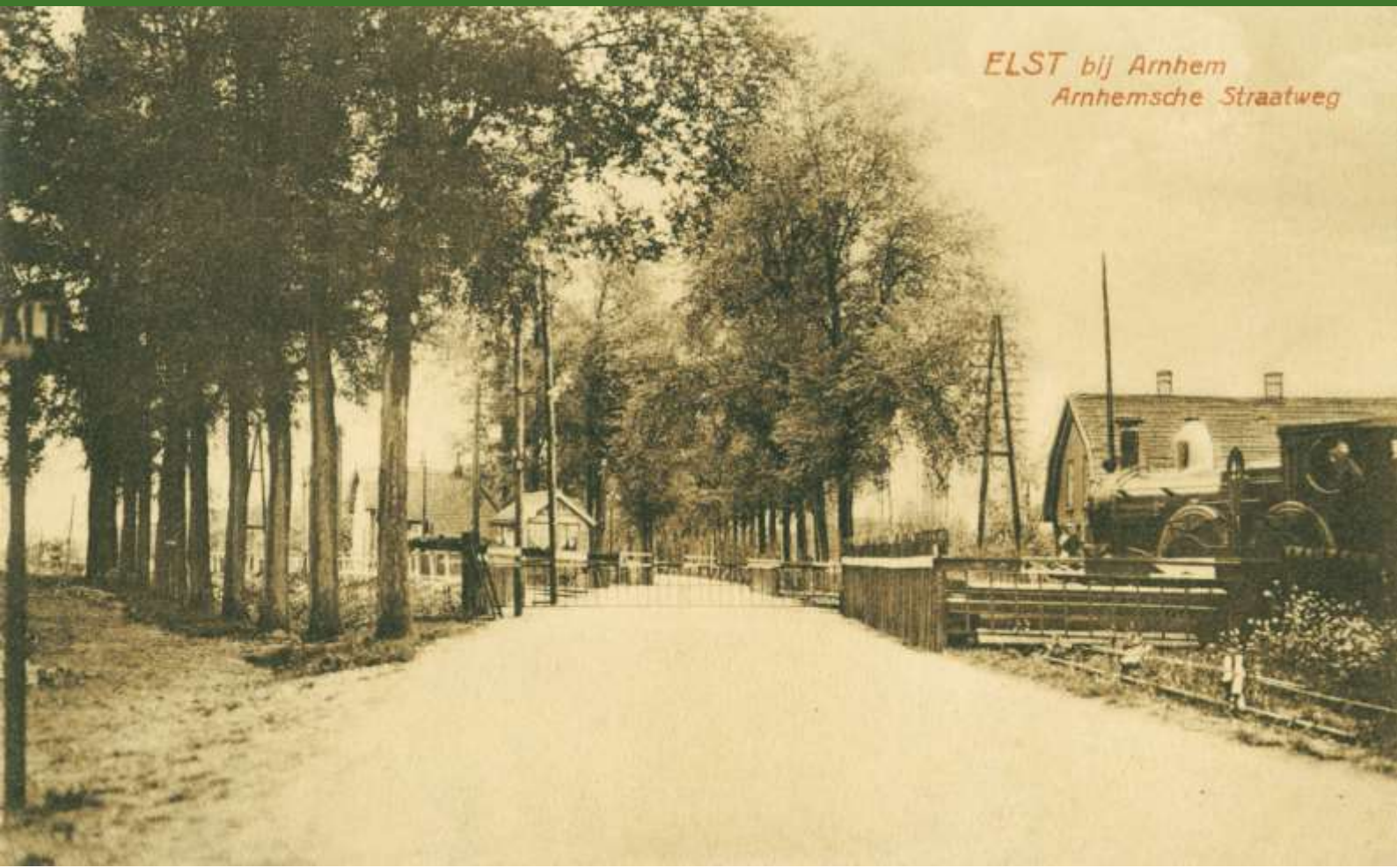

**Historische Vereniging
Marithaime**

Jaarverslag 2021

Inleiding

Ook het jaar 2021 was een jaar dat (bijna) geheel in het teken stond van corona. Sommige dingen konden wel doorgaan maar veel ook niet. Zo is het aantal lezingen maar beperkt gebleven tot één.

Gelukkig is door de inzet van een aantal actieve leden toch nog wel veel gedaan; al was dat voor de leden niet altijd direct zichtbaar. In dit verslag vindt u hier een weerslag van.

Jaarverslag vastgesteld in de Algemene Vergadering d.d.

Henk Knol
voorzitter

Hans van der Heijden
secretaris

*Foto voorblad: Arnhemse Overweg gezien komende van Arnhem.
Van rechts nadert een stoomtrein op weg naar Elst.
Erachter het pand Heuveltje 8-10.
Links van de weg staat de blokpost Arnhemschestraat,
die nu in het Spoorwegmuseum te vinden is.*

Inhoudsopgave

Leden en bestuur	p. 3
Leden	
Bestuur	
Vertegenwoordigingen	p. 4
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit	
Commissie Naamgeving	
Stichting Tabula Batavorum	
Activiteiten	p. 6
Lezingen	
Elster Dorpsquiz	
Terugblik van Tabula Batavorum	Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.
Vanuit de werkgroepen	p. 7
Nieuwsbrief	
Website	
PR	
Tweede Wereldoorlog	
Educatie/onderwijs	
Contacten met de gemeente	
Lent	
Plan Nip	
Project Taminiau	
Restauratie Wapenpanelen	
Bibliotheek en archief	
Digitaal archief	

Leden en bestuur

Leden

Het ledenverloop in 2021:

Aantal leden op 1 -1-2021	275
Afzeggingen	21 -
Nieuwe leden	<u>11 +</u>
Aantal leden op 31-12-2021	265

Bestuur

Voor het eerst in vele jaren was het bestuur weer voltallig:

voorzitter	Henk Knol
secretaris	Hans van der Heijden
penningmeester	Eric Zwartkruis
lid	Ron van Hoeven (educatie/onderwijs en contact met gemeente)
lid	Marius Jansen (activiteiten/lezingen)
lid	Jan Rouwhorst (PR en communicatie, nieuwsbrief)
lid	Netty van Kleef

Ook dit jaar heeft Herman Aarns meegedraaid in het bestuur, als zijnde niet-bestuurslid.

Vanwege corona en het daardoor lange tijd niet gebruik kunnen maken van ons Erfgoedlokaal in Basisschool Stap voor Stap, kon het bestuur niet vaak fysiek bij elkaar komen. Maar er is veel digitaal en informeel met elkaar afgestemd.

Gelukkig is het nog wel gelukt om een Algemene Vergadering te houden voor de leden op 21 oktober 2021, met aansluitend een lezing. Voornaamste agendapunten waren een voorstel tot wijziging van de statuten en het huishoudelijk reglement en het afscheid nemen van voormalige bestuursleden.

Voor bepaalde taken wordt het bestuur ondersteund door Bjorn van Snippenburg (nieuwsbrief en website), Christa van Kleef (entree lezingen) en Ger de Vrieze (bezorgen nieuwsbrief e.d. bij leden die geen e-mail hebben en het rondbrengen van het Jaarboek van Tabula Batavorum).

Een aantal jaren geleden is een periodiek overleg gestart met de historische verenigingen uit de omgeving. Door het coronagebeuren is daar dit jaar niets van gekomen.

Vertegenwoordigingen

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Namens Marithaime zit sinds 2016 Jacques Zwartkruis in deze gemeentelijke commissie.

De Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) kan gevraagd en ongevraagd advies geven over ruimtelijke plannen en over gemeentelijke monumenten. In Overbetuwe gaat het over 76 rijks- en 200 gemeentelijke monumenten. Verder zijn er 97 beschermde archeologische gebieden waarvoor aandacht is. Tevens zijn er 2 landgoederen in de gemeente, te weten Loenen en Hemmen. In 2022 zal er waarschijnlijk een in Herveld aan worden toegevoegd. Op de site van de gemeente is de rijks- en gemeentelijke monumentenlijst in te zien. Dit betekent dat alle monumenten vanaf de openbare weg zijn te bekijken. Sommige monumenten zijn op Open Monumentendag (2e weekend in september) gratis te bezoeken.

Omdat fysiek vergaderen door corona niet was toegestaan hebben we via Teams vergaderd.

Het kleinste monument waarover advies is uitgebracht ging over de Grensstenen (rijksmonumenten) op de Waaldijk die vanwege de dijkverbetering opgeknapt moesten worden.

Een kleine opsomming van de verdere plannen in het jaar 2021:

- nieuwbouw bij monumenten
- aanbouw aan een rijksmonument
- aanpassen en verduurzamen van woning
- renovatie – rehabilitatie van diverse gebouwen
- interne verbouwingen van boerderijen en woonhuizen
- hergebruik- /functieverandering van enkele monumenten
- zonnepanelen op enkele monumenten of in de directe omgeving.

Het zal duidelijk zijn dat het handhaven van historische details van zowel het in- als het exterieur van het monument belangrijk is. De meeste eigenaren van een monument hebben een monument gekocht vanwege de historische plaats en details. Het is dan ook in deze tijd van energiebesparing zoeken hoe de isolatie tot stand moet worden gebracht. Gelukkig is de branche in monumentenland meegegaan en zijn er mooie uitvindingen gedaan. Ook de gekozen kleuren van het schilderwerk komt aan de orde. Monsters van stenen, pannen en de gekozen dakisolatie zijn van belang. Ook detailleringen van de dijklijsten en boeiboorden worden besproken.

Steeds wordt er gelukkig een oplossing gezocht voor het probleem. De aanvrager kan er mee aan de slag. De belangstelling om mee te denken met het energieverhaal van een rijks- of gemeentelijk monument gaat steeds verder. Het blijft altijd zoeken naar de mogelijkheid om de historische detailleringen overeind te houden.

Commissie Naamgeving

In de gemeentelijke Commissie Naamgeving zit namens Marithaime ons lid Feike Vlas. De bedoeling van deze commissie is om de geschiedenis door te laten klinken in de naamgeving van straten, bruggen en watergangen.

Er zijn in 2021 twee vergaderingen geweest met maar één besluit voor een nieuwe straatnaam in het dorp Elst: Rijzenburg. Het gaat hier om de openbare ruimte rondom de oude boerderij Rijzenburg nabij de onderdoorgang van het spoor aan de Rijksweg Noord ('Grifttunnel' genaamd). Er worden hier appartementen in de boerderij en woningen daaromheen gebouwd.

Stichting Tabula Batavorum

Sipkje Schimmel vertegenwoordigt Marithaime in het bestuur van deze stichting die zorgt voor de jaarlijkse publicatie van Terugblik.

Op 12 november 2021 werd in het Veerhuis te Opheusden nr. 22 gepresenteerd. Het boek kreeg de titel mee: 'De Betuwe beweegt. Sport in het Rivierenland'. Ook deze keer hebben leden van Marithaime een hoofdstuk geschreven, te weten Gerrit Mentink, Henk Knol. Het Lents Collectief (Frans Mikx, Gertjan Reuser en Gijs Hak) hebben weer gezamenlijk voor een hoofdstuk gezorgd.

Het thema voor de Terugblik van 2022 (nr. 23) is 'De Wederopbouw, de periode na WO II in de Betuwe'.

Activiteiten

Lezingen

(contactpersoon Marius Jansen)

Zoals al eerder aangegeven konden vanwege corona niet veel lezingen gehouden worden. Uiteindelijk kon er maar eentje doorgaan, en wel na de Algemene Vergadering op 21 oktober. Het was een lezing van Feike Vlas met als thema 'Het dorp Elst volgens Feike'. Een leuke avond voor de vele aanwezigen met veel herkenbare foto's van oud en nieuw Elst; maar dan eens in een andere samenhang.

Elster Dorpsquiz

(contactpersoon Toon Osterloh)

Voor het 2e achtereenvolgende jaar kon ook de Elster Dorpsquiz helaas niet doorgaan vanwege corona. Maar het goede nieuws is dat de voorbereidingen voor die van 2022 al zijn gestart.

Terugblik van Tabula Batavorum

(contactpersoon Sipkje Schimmel)

Marithaime heeft net als in het jaar daarvoor 290 exemplaren besteld. De leden konden het boek gratis afhalen op 2 woensdagmiddagen in november in de hal (coronaproof) van de school Stap voor Stap in Elst. Ger de Vrieze heeft wederom voor de verspreiding gezorgd van de boeken die niet afgehaald zijn, aanzienlijk meer dan 2 jaar geleden. Bijna de helft van de boeken helaas!

Vanuit de werkgroepen

Nieuwsbrief

(contactpersoon Jan Rouwhorst)

Ondanks de weinige activiteiten en nieuwsfeiten is er het afgelopen jaar toch 10 keer een nieuwsbrief verschenen. De in dit jaarverslag genoemde zaken zijn op enigerlei wijze aan bod gekomen. Lief en leed is gedeeld, giften uit nalatenschappen zijn vermeld, oude interessante krantenberichten zijn opnieuw gedeeld. En Bjorn van Snippenburg is gestart met een mooie terugblik op de groei van Elst aan de hand van topografische kaarten.

Website

(contactpersoon Bjorn van Snippenburg)

Nadat in 2020 de website is ondergebracht bij webbeheerder IFRA, hebben zij voor ons een nieuwe website gebouwd. Deze is nop 9 november 2021 online gegaan. IFRA heeft de basis voor de website gemaakt en onze webredacteur Bjorn van Snippenburg is begonnen met het vullen van de site.

Het is niet wenselijk de oude site één op één over te nemen. Daarom is er overleg met het bestuur over de opzet en inhoud van de site. Ook wordt er via het bestuur input van de werkgroepen gevraagd.

De website wil een venster zijn dat leden, maar ook niet-leden, een beeld geeft op wat Marithaime doet. Ze moet daarom méér worden dan een verzameling nieuwsberichten.

PR

(contactpersoon Jan Rouwhorst)

Doordat de samenleving het afgelopen jaar grotendeels op slot zat en er dus nauwelijks activiteiten georganiseerd werden, viel er weinig tot niets aan publiciteit te behalen.

Voor de presentatie van het boek Cultuur in Elst op 6 november in de raadszaal van het gemeentehuis was er wel de nodige aandacht in de regionale pers. Op deze goed georganiseerde en door velen bijgewoonde bijeenkomst werd tot ieders verrassing aan Marithaime de Elizabeth Tuijnman Cultuurprijs uitgereikt. Een grote waardering voor het werk van Marithaime voor de gemeenschap. Ook de verkoop van het boek bij AH Driessen, Jumbo Maclean, Bruna Herberts en Primera heeft de aandacht op Marithaime gevestigd;

mede door de boekenleggers en informatiefolders van Marithaime die in grote getale zijn meegenomen door de klanten.

Ook de medewerking van Marithaime aan de puzzel van de Elster buurschappen van AH Driessen heeft veel mensen bereikt via de facebookpagina van AH Driessen en de begeleidende tekst op de puzzeldoos.

De ruimte op de hoek Halve Morgen – Europaplein die ons beschikbaar is gesteld door John Maclean heeft veel passanten gewezen op de activiteiten van Marithaime in Elst.

Tweede Wereldoorlog

(contactpersoon Bert Swaan)

Vanwege corona ook hier weinig activiteiten.

Een van de punten die wel aandacht heeft gekregen is het project Stolpersteine. De bedoeling van dit project is om in het trottoir voor de woningen van weggevoerde Joodse families herdenkingsstenen te plaatsen. En dat in aanwezigheid van nabestaanden/verwanten. De lijst met hoeveel Stolpersteine er geplaatst gaan worden en waar die moeten komen is gereed. De lijst is met medewerking van Marithaime en de andere historische verenigingen in onze gemeente en met de hulp van Jan Brouwer en Jan Willem Dalhuisen voor de gemeente zorgvuldig samengesteld. De gemeente neemt het nu over: de stenen worden besteld en de locaties worden geïnformeerd en ingericht. Waarschijnlijk wordt in april 2022 tot plaatsing overgegaan.

Educatie/onderwijs

(contactpersoon Ron van Hoeven)

Op het terrein van onderwijs hebben er in 2021 geen activiteiten plaatsgevonden.

Het voorgenomen overleg met het Directiebestuur van de scholen is niet doorgegaan omdat het Directiebestuur in deze coronatijd niet fysiek bij elkaar is gekomen. Er is dus geen goede gelegenheid geweest om onze lessen en de hulp bij het opzetten van lessen onder de aandacht te brengen.

Met de gemeente is afgesproken om de mogelijkheid te bekijken om ons aanbod op te laten nemen in het totale aanbod van culturele instanties wat de gemeente voor het nieuwe schooljaar naar de basisscholen stuurt.

Contacten met de gemeente

(contactpersoon Ron van Hoeven)

De ambtenaar belast met het culturele erfgoed, Willem Thielen, heeft in 2021 de gemeente verlaten. Hij is opgevolgd door Petra Hoff. De gemeente heeft een opzet gemaakt om het Romeinse erfgoed meer onder de aandacht te brengen. Bij het uitwerken van deze opzet is een klankbordgroep gevormd waarin Ron van Hoeven namens Marithaime deelneemt. Om deze plannen verder te ondersteunen heeft hij een meelesgroep geformeerd die hem van de juiste achterliggende informatie voorziet. In 2022 worden deze plannen concreter uitgewerkt.

Een onderdeel wat al bijna af was, is de historische fietsroute. De route moest alleen nog uitgetest worden. Dit testen is door corona uitgesteld, maar in het voorjaar van 2022 gaat Christa van Kleef met een groepje enthousiaste fietsers de route uitproberen.

Lent

(contactpersoon Frans Mikx)

Vanwege het coronagebeuren is hier niets over te vermelden.

Plan Nip

(contactpersoon Rudi Liebrand)

Aan de ontsluiting van het archief van A. Nip is al enkele jaren gewerkt door de werkgroep bestaande uit Huib de Vries, Netty van Kleef, Frits Hoogveld, Teus Peek (schoonzoon van Nip) en Rudi Liebrand. Frits en Rudi leggen nu de laatste hand aan de teksten. Om de informatie te ontsluiten wordt er per Elster wijk een brochure met de informatie en een deel van de foto's gemaakt. Deze brochures zullen in de bibliotheek van Marithaime worden opgenomen.

Project Taminiau

(contactpersoon Teus Peek)

Teus (schoonzoon van A. Nip die vele jaren gewerkt heeft bij Taminiau) is bezig informatie te verzamelen over de conservenfabriek van Taminiau (TEO). Naast gebruik van het archief van Marithaime en van zijn eigen archief vinden er ook gesprekken plaats met Carel Taminiau en met medewerkers van het Gelders Archief.

Restauratie Wapenpanelen

(contactpersoon Restauratie Wapenpanelen)

De Over-Betuwe (en zeer zeker het dorp Elst) kent een lange en rijke geschiedenis. De bewijzen daarvan vinden we onder meer in de resten van drie (!) Romeinse Tempels die in Elst zijn gevonden. De tempels, als onderdeel van de Romeinse Limes, zijn in 2021 uitgeroepen tot Werelderfgoed.

Onze streek heeft óók een belangrijk erfgoed uit de 18^e eeuw, in de vorm van wapenschilden met namen en wapens van de Ambtmannen en adellijke lieden die het bestuur vormden van het "Ambt van Over-Betuwe". De vroegere Ambtman van Over-Betuwe kan gezien worden als de voorganger van zowel de burgemeester alsook van de Dijkgraaf. Daarnaast was hij ook 'richter' (rechter). De wapenpanelen bevonden zich – tot enkele jaren terug – in het Ambtshuis, gelegen bij de Grote Kerk.

In 2021 is de restauratie en de inlijsting van deze wapenpanelen gereedgekomen. Omdat er in het inmiddels ingrijpend verbouwde Ambtshuis geen geschikte plaats meer was om de panelen op te hangen, is nu een passende plek gevonden in de Oude Raadszaal van het gemeentehuis. Vanwege de maatregelen tegen verspreiding van corona was er geen gelegenheid om de gerestaureerde wapenpanelen op hun nieuwe plek aan belangstellenden te tonen. Hopelijk kan dat in 2022 wel gebeuren.

Marithaime heeft in opdracht van de gemeente Overbetuwe een adviserende en coördinerende taak uitgevoerd bij de restauratie, de inlijsting en herplaatsing van de panelen. Onze vereniging heeft ter gelegenheid van de herplaatsing een paneeltje vervaardigd met informatie over de geschiedenis en de betekenis van de wapenpanelen. Het info-paneel is door leden van Marithaime gemaakt en bij de wapenpanelen opgehangen.

Met het ophangen van de wapenpanelen in het gemeentehuis in november 2021 is de taak van de Werkgroep Restauratie Wapenpanelen afgerond. Door bijzondere omstandigheden heeft het project een erg lange doorlooptijd gekregen. Maar nu kan worden teruggezien op een zeer mooi resultaat. Met dank aan het gemeentebestuur van Overbetuwe voor haar inzet ter behoud van deze belangrijke cultuurhistorische objecten.

Bibliotheek en archief

(contactpersoon Hans van der Heijden)

Voor zover corona het toeliet is verder gegaan met het opschonen, ordenen en archiveren van de vele stukken (boeken, tijdschriften, foto's, krantenartikelen, kaarten) die in ons Erfgoedlokaal aanwezig zijn.

Door schenkingen (vooral boeken) wordt dit archief steeds verder uitgebreid. Daarbij wordt gekeken of het van belang is voor een lokale historische vereniging. Overtollige boeken

worden wel geïnventariseerd. Deze zijn tegen een billijke prijs te koop voor leden. Wat daarna nog over is, wordt via Boekwinkeltjes.nl te koop aangeboden.

Het Erfgoedlokaal is afgesloten. Er kan wel een afspraak gemaakt worden om spullen in te zien (zie website). Ook zijn op de meeste woensdagen van 10 tot 12 uur leden die zich bezig houden met de bibliotheek en het archief aanwezig. Zij kunnen belangstellenden wegwijs maken.

Digitaal archief

(contactpersoon Rudi Liebrand)

Er wordt gewerkt aan het vormgeven van een digitaal archief. Hierin worden opgenomen alle documenten en teksten, foto's en afbeeldingen, films en video's. Hiervoor worden de schriftelijke materialen gescand en in pdf bewaard en worden bewegende beelden zoveel mogelijk gedigitaliseerd en in mp4 bewaard. Het digitale bestand komt voornamelijk op een harde schijf in onze archiefruimte in het Erfgoedlokaal en op een privéschijf, zodat alles tenminste dubbel bewaard wordt.

Er wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling van een elektronisch doorzoekbaar register van alle spullen en van alle in het digitale archief opgenomen bestanden die in het bezit zijn van Marithaime. Ook de al eerder gemaakte boekenlijst is in het register opgenomen. Zowel het digitale archief als het register zijn groeiende. Het register is al toegankelijk via de laptop die in het Erfgoedlokaal staat.